

โทษกลอง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมะ ธรรมะเป็นรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมอันนั้นคือสังฆธรรมในหัวใจขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า

ไ้เราเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นสมมุติง เป็นวิทยาศาสตร์ เราว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมง เข้าสายบาย
เย็น ๑ วัน มันหมุนเวียนมันไป มันเป็นธรรมชาติ

แต่ถ้าเป็นสังฆะความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ ใ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม เทศน์ว่าการไปพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม รัตนตรัย
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

หลวงตาพระมหาบัวเวลาท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเิง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รวมลง
เป็นหนึ่งเดียวในหัวใจของหลวงตาพระมหาบัว

ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา สังฆธรรมอันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบ
ธรรมเป็นสังฆธรรมในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาหลวงตาท่านสิ้นกิเลส ท่านก็กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า กราบสังฆธรรมอัน
นั้น

แต่ของเราละ

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลามาบวชเป็นพระ เป็นสมมุติสงฆ์ สมมุติ
สงฆ์ สมมุติๆ สมมุติคือมันจริงตามสมมุติ

ว่าจะไม่จริง ก็บวชพระจริงๆ นี่ไง จะลงอุโบสถกันอยู่ที่นี่ไง ลงสามัคคีธรรมอยู่ที่นี่

นี่มันเป็นสมมุติสงฆ์ๆ สมมุติสงฆ์มันเข้าถึงสังฆกรรมอันนั้นไม่ได้

ถ้าเข้าถึงสังฆกรรมอันนั้นได้ เป็นอริยสงฆ์ เป็นบุคคล ๔ คู่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ สาวกสาวกະผู้ที่ได้ยินได้ฟังแล้วประพฤติ
ปฏิบัติขึ้นมาถึงที่สุดแห่งทุกข์เป็นพระอรหันต์ นี่เป็นสังฆกรรมเหมือนกัน ถ้าเป็นสังฆกรรมเหมือนกัน
ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อให้เคาะกิเลสในหัวใจของตนนี่

เราเองเราก็มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เรามาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระ เป็นพระ
ปฏิบัติเสียด้วย ถ้าเป็นพระปฏิบัติ ร่องรอยของการประพฤติปฏิบัติมาตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่
มาตั้งแต่ครูบาอาจารย์ของเรา

แล้วเวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านสิ้นกิเลสไป สิริระสังขาร เวลาหมดอายุขัย
กลายเป็นพระธาตุๆ เป็นสังฆะจะเป็นความจริง

กลายเป็นพระธาตุนะ พระธาตุมันเป็นปลายเหตุ ต้นเหตุคือขณะ นิโรธ ดับทุกข์ ดับทุกข์ใน
หัวใจของสาวกสาวกະที่ได้ยินได้ฟังแล้วฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริง ดังแขนขาด
ขาดจริงๆ นั่นไง นี่เป็นสังฆกรรม

แต่ของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วมาบวชเป็นพระ เราจะเป็นนักรบ เรา
จะรบกับกิเลสต้นหาความทะยานอยาก

จำไม่ดีนะ จำไม่ดี

เวลาเขามีการละเล่นพ็อนรำ รำไม่ดี ตัวเองก็ไม่โทษ ตัวเองก็ไม่ว่าตัวเองไม่ฝึกหัดมาดีงาม

ถ้าตัวเองฝึกหัดมาดีงาม แข็งแรง อ่อนช้อย สัจธรรม ศิลปวัฒนธรรม รำดี เราทำได้ดีหมดละ

รำไม่ดี โทษปี โทษปีก็โทษคนอื่นทั้งนั้นนะ โทษคนโน้น โทษคนนี่ไง เวลาโทษเขาไปแล้วไม่ได้
นี่โทษกลอง รำไม่ดี โทษปีโทษกลอง

กึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะไม่มีอีกแล้วละ ศาสนามันเรียวแหลม ศาสนาหมดสิ้น
แล้ว

โดยธรรมและวินัย โดยสัจธรรม เขาบอกว่า ศาสนาไม่มีวันเสื่อม คนต่างหาก คนต่างหาก ผู้
ที่ประพฤติปฏิบัติต่างหากมันถอยออกห่าง ถอยออกไปเรื่อยๆ เรื่อยๆ มันเสื่อมที่คนนั้นแหละ
มันเสื่อมคนที่ฝึกหัดปฏิบัติไง โทษกลอง

โทษว่ากึ่งกลางพระพุทธศาสนา โทษว่าศาสนามันเรียวแหลม โทษสัจธรรมไง ไม่รู้จักและไม่
เห็นโทษของกิเลสในใจของตนเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมที่ไหน

กราบธรรม กราบสัจธรรมในหัวใจดวงนั้น เอโก ธมฺโม ธรรมอันเอก เป็นหนึ่ง สาวกสาวกะผู้
ได้ยินได้ฟังประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ลั่นกิเลสขึ้นมา เป็นพระอรหันต์ นี่ไง เขาไปโทษใคร เขาโทษกิเลส

เขาโทษกิเลสเพราะอะไร

เพราะบุคคล ๔ คู่ ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ละสังโยชน์ ๓ กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง กาม
ราคะ ปฏิฆะขาดไป สังโยชน์เบื้องต้น ๕

สังโยชน์เบื้องต้น ๕ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา นี่สังโยชน์ ๑๐

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ สาวกสาวกะที่ได้ยินได้ฟังขึ้นมาเป็นพระอรหันต์ เพราะว่ามันรู้มันเห็น มันเห็นความจริงขึ้นมา แล้วมันเป็นธรรมในหัวใจดวงนั้นด้วย มันจะไปโทษใคร

เพราะได้ชำระล้างกิเลสก็โทษกิเลสมันเงิ กิเลสตาย แต่ละชั้นแต่ละตอนที่ปฏิบัติมาเกือบตาย แล้วเวลากิเลสมันตาย นั่นนะ มันนอนดินอยู่นั่นนะ โทษใคร

โทษปีโทษกลองนะ โทษกึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาคงจะหมดแล้วละ เวลาประพฤติปฏิบัติไป เราไม่มีอำนาจวาสนาแล้วละ

โทษเขาไปทั่ว แต่ไม่เห็นพฤติกรรมในใจของตนเลย ไม่เห็นความเหลวไหลในหัวใจดวงนี้เลย ประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็สะเพร่า ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็เอาแต่ความมั่งง่าย ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา กิเลสมันจุกจุกก็ชอบทั้งนั้นนะ

เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านพูดถึงแม่ชีแก้วๆ ใจ เวลาแม่ชีแก้ว เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ใ้อโฮ! มหัศจรรย์ยอดเยี่ยมทั้งนั้นนะ เขาก็มีวาสนาของเขาเนะ เขาก็ได้สร้างของเขา มา ถ้าวันไหนประพฤติปฏิบัติไม่ไปรู้ไปเห็นสิ่งใดขึ้นมา วันนั้นไม่ได้ปฏิบัติ

เวลาวางการกรรมฐาน จิตส่งออกนั้นนะน่ากลัวที่สุด

เวลาเห็นนิมิต รู้นิมิต เวลาหลวงปู่ดูลย์ท่านพูดใจ ที่รู้ที่เห็นนั้นจริงไหม จริง แต่มันไม่จริง

เห็นจริงๆ นั่นแหละ แต่มันไม่จริงเพราะอะไร

ไม่จริงเพราะสมมุติบัญญัติใจ มันส่งออกไปมันรู้อะไรละ ก็นิมิต นิมิตมันก็เป็นฉานสมาบัติ มันก็เข้าเท่านั้นนะ แล้วมันเกี่ยวอะไรกับอริยสัจละ

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติท่านรู้เลย มันเกี่ยวอะไรกับอริยสัจ มึงเห็นทุกข์หรือ เห็นเหตุให้เกิดทุกข์หรือ ที่ว่าทุกข์ๆ มันเกิดจากอะไร แล้วมีอำนาจวาสนาได้จับต้องมันไหม

ถ้ามันได้จับต้อง มันก็เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงใจ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริงอันนั้นใจ เห็นสติปัฏฐาน ๔ ใจ ปฏิบัติในแนวทางพระพุทธศาสนาใจ ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันจะเข้าสู่อริยสัจใจ มันจะเข้าสู่สัจจะความจริงใจ

แล้วถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลามันพิจารณาไปแล้วด้วยภาวนามยปัญญา เวลามันปล่อยวางชั่วคราวๆ

คนปฏิบัติมาเขารู้ เพราะปล่อยมาชั่วคราว มันมีอะไรเกิดขึ้นล่ะ เพราะมันไม่มีขณะใจ ไม่มีขณะก็คือไม่มีการชำระล้าง ไม่มีขณะก็คือไม่มีนิโรธ ไม่มีนิโรธก็ไม่มีการดับ มันก็ไม่จริงใจ

แต่มันรู้อะไรล่ะ

อารมณ์ใจ ปัญญาดีเลิศ พิจารณาไปใจ นี่ใจ โทษกลอง ขึ้นไปโทษเขาทั้งนั้นนะ นิ้วหนึ่งชี้ไปอีก ๔ นิ้วชี้เข้าหาตัวใหม่ แต่ไม่เห็น เห็นแต่นิ้วที่ชี้ออกไปทั้งนั้นแหละ โทษกลอง โทษธรรมะ โทษว่ามันหมดยุคหมดสมัย โทษไปนะ ล้มลุกคลุกคลาน เพราะอะไร

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัตินะ มันไม่มีใครหรอกที่เจริญออกมาขึ้นไปโดยที่ไม่มีการผิดพลาดใดๆ เป็นไปไม่ได้ คนเรามันจะสมบูรณ์แบบร้อยเปอร์เซ็นต์จนที่ว่าไม่มีอะไรติได้เลย มันมีที่ไหน มันเป็นไปได้อย่างไร

เศรษฐี มหาเศรษฐี แม้แต่ถึงเวลาแล้วเขาก็หิวเขาก็กระหายเหมือนกัน คนเรามันต้องกินอาหารเหมือนกันทั้งนั้นนะ แล้วมันจะถูกใจตลอดเวลาไหม มันไม่มีอะไรขาดตกบกพร่องบ้างเลย หรือ มันไม่ความเบื่อหน่าย มันไม่มีความลึ้มแล มันไม่มีความทุกข์ใจเลย มันเป็นไปได้อย่างไร

ไฉนก็ประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน เวลาปฏิบัติไปแล้วเวลามันเสื่อม เวลาจิตมันเสื่อม เวลามันท้อแท้ เวลามันไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันนะ ทุกข์เจียนตาย

แต่ถ้าคนมีวาสนาของเขา เขาก็ฟื้นฟูของเขาได้ จิตเสื่อม จิตเสื่อมมันเป็นเรื่องปกติเลย เพียงแต่ว่าคนที่ไม่ได้ฝึกหัด คนที่ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ เวลาจิตเสื่อมมันไม่รู้ตัวใจ ไม่รู้ตัวหรอก

“เคยภาวนาอย่างนั้น เคยภาวนาอย่างนี้”

สัญญาทั้งนั้น สัญญาคือความจำได้หมายรู้ไง เราเคยมีความสุขแล้วนึกถึงความสุข แล้วตอนนี้มันสุขไหม ตอนนี้มันทุกข์ไหม ใจ่ความสุขก็อดีตใจ แต่ความจำได้ ความจำได้หมายรู้แล้วมันไม่ชำนาญในวสี ไม่ชำนาญในการรักษา

เฮ้ย! มึงภาวนาอย่างไรงั๊วะ เออ! มันแปลกเนาะ ใจ่สิ่งที่เป็นนามธรรมมันอยู่ได้คงที่ตายตัวอย่างนี้ ท่องทุกวัน สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา ทำวัตรเช้าวันนั้น มันเป็นอนิจจัง มันเป็นอนัตตาๆ แล้วศีล สมาธิ ปัญญามันเป็นอะไร มันอยู่กับเราไหม

แต่ครูบาอาจารย์ของเรานะ ชำนาญในวสี ใจ่โฮ! เอ็งจะเสื่อมไปไหนก็เสื่อม

เสื่อมเริ่มต้น เราก็รู้จ้กว่ามันเสื่อม แต่พอเรารักษามันได้แล้ว อ้อ! มันเสื่อม มันเสื่อมเพราะเหตุนี้ เวลามันพินฺฟูมา มันพินฺฟูมาเพราะเหตุนี้ แล้วถ้าเหตุนี้ละ เขาไม่ทิ้งเลย ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ จำลึว่าเหตุและผลนะ ถ้าเหตุเราสมบูรณ์แบบ ผลมันจะไปไหน ถ้าเหตุมันดี

ใจ่นี้เหตุมันไม่มีเลย ตะครุบเงาทั้งนั้น แล้ววิ่งตามกิเลสอีกต่างหากนะ สุดท่ายแล้ว สรูปโทษกลอง ศีลก็ไม่ใช่ สมาธิก็ไม่ใช่ ปัญญาก็ไม่มี ภาวนามยปัญญาก็ไม่ใช่ พระพุทธเจ้าสอนมาถูกหรือไม่ถูกก็ไม่วู้ สิ่งนี้มันเป็นจริงหรือเปล่า ครูบาอาจารย์ที่ท่านทรงจำกันมามันจริงหรือมันเท็จ ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาแล้วใช่หรือไม่ใช่

โทษกลอง ไม่โทษตัวเองเลย ไม่โทษเลยว่า ญี่ไม่เอาไหน ญี่หย่าเป ญี่ชอยทำอยู่กับที่ นึกว่าบวชมาแล้ว พออุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่แล้ว ใจ่โฮ! ญี่เป็นเทวดาแล้ว มันเอามาที่ไหน

สมมุติสงฆ์ สงฆ์จริงตามสมมุติ แล้วไปโทษใครอีกล่ะ

เวลาครูบาอาจารย์หลวงปู่มันนะ เวลาท่านคัดเลือก ท่านแยกของท่าน เป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้

หลวงตาพระมหาบัวท่านเล่าให้ฟังประจำ สิ่งที่มีมันสุดวิสัยๆ ก็ให้เขาเป็นจริตนิสัยของเขาไป มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

ถ้ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การศึกษาทุกคนก็อยากให้คนฉลาดทั้งนั้นนะ แล้วมันเป็นไปได้ไหมล่ะ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ คุณสิ เวลาดูฝีมือของคนที่ปั่นบันไดฟังเลย จะทำให้รู้ให้เข้าใจ ปั่นก่อนเมฆเลย แต่ความเป็นจริงเขานั่งโคนไม้ เขาฟัง เป็นเรื่องปกติ เรื่องปกติเรื่องธรรมดา แล้วเราพยายามฝึกหัดของเราขึ้นมาให้ได้

ถ้าจิตใจมันสูงส่งขึ้นมาละ โอ้! กราบแล้วกราบเล่า อยากฟังอย่างนี้ อยากฟังอย่างนี้ ต้องการอย่างนี้ ต้องการอย่างนี้ ใจเลวทรามไม่เอา ใจบาบอคอกแตกไม่เอา

ถ้าจิตใจมันพัฒนาขึ้นใจ ใจเรื่องอย่างนี้ ไม่เอา ไม่เอา ก่อนบวชเขาก็เคยทำมาแล้ว บวชอยู่ก็ทำกันอยู่นี้ ไหนว่าปฏิบัติธรรม

นี่โทษกลองใจ โทษแต่คนอื่น โทษคนอื่น โทษ เห็นไหม รำไม่ดี ตัวเองก็รำ ตัวเองก็มีพฤติกรรม ตัวเองก็ปฏิบัติอยู่นี้ใจ

โทษปี่โทษสังคม โทษปัจจัยเครื่องอาศัย ไม่มีใครรับผิดชอบทั้งสิ้น โทษกลอง โทษกลองก็โทษธรรมะแล้ว โทษเขาไปทั้งนั้นนะ แต่ไม่รู้จักกิเลส ไม่โทษมันเลยหรือ ก็ที่เอ็งมีติดบอดอยู่นี้ก็กิเลส มันขับดันออกมาใจ

แล้วตั้งสติขึ้นไปสิ ศีล สมาธิ ปัญญา นี่คือการวิจัย นี่คือการวิจัย นี่คือการวิจัย

ทรงจำธรรมวินัยๆ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เราก็ศึกษาศาสดาเราให้แหละ แล้วมันเป็นจริงขึ้นมาไหมล่ะ

ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา ศีลคือความปกติของใจ มันปกติไหม มันดีมันน่านไหม มันหลอกมันล่อไหม มันทำให้งอยู่หรือเปล่า เติณจกรรมนั่งสมาธิอยู่นี้ นั่งเหมือนกัน เติณเหมือนกันนะ ขิปปาภิญา ผู้ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย เขานั่งน้อยกว่าอีก เขาไปแล้ว

ลูกศิษย์พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ อย่างละ ๕๐๐ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระอรหันต์ไปหมดเลย เหลือพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรยังเป็นพระโสดาบันอยู่ เทศนาว่าการอีก ๗ วัน พระโมคคัลลานะถึงได้

เห็นไหม เขาลูกศิษย์องค์ละ ๕๐๐ นะ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระอรหันต์หมดเลย อาจารย์ของตัวเองยังไม่ได้

๗ วัน พระโมคคัลลานะถึงได้เป็นพระอรหันต์ ๑๔ วัน พระสารีบุตรถึงได้ตามไป ลูกศิษย์ไปก่อนแล้ว

แล้วเราละ เ็งไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลยหรือ

ลูกศิษย์พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เป็นพระอรหันต์เพราะอะไร

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ นิโรธ ดับทุกข์ในอริยสัจ

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ นี่ฝ่ายกิเลส ฝ่ายโลก

ดับทุกข์ด้วยมรรค ๘ ด้วยสัจจะด้วยความจริง

มันมีเหตุ มันมีผล มันมีสัจจะมีความจริง มันมีที่มาที่ไป ไปโทษใคร

ถ้าโทษ ทำไมลูกศิษย์พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะถึงเป็นพระอรหันต์ก่อน ไม่ยุติธรรม พระสารีบุตรต้องเป็นพระอรหันต์ก่อน

นี่ลูกศิษย์ไปก่อนนะ ตัวเองยังไม่ได้เลย โทษใคร

โทษภาวนามยปัญญา โทษธรรมที่จะเกิดขึ้นในหัวใจ

ตัวเอง พระโมคคัลลานะเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายที่มีฤทธิ์มีเดช ๗ วัน เพราะว่ามีอำนาจวาสนาบาร์มี รู้มาก ปัญญามาก ลังเลสงสัยมาก พิจารณาแล้วพิจารณาเล่าถึงจะได้ เห็นไหม

คุณสิ พระโมคคัลลานะสัปปะหงกโง่งว่ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปให้ตริกในธรรมแหงนหน้าดูดาว เอนำดูบหน้า

สอนใคร

สอนพระโมคคัลลานะ

พระสารีบุตร ๑๔ วันอยู่นะ

เวลาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาด้วยอำนาจวาสนาบาร์มีอันนั้นใจ

นี่ก็เหมือนกัน จะไปโทษใคร ผลักไปให้หมดนะ คนอื่นไม่ดีหมด ธรรมวินัยไม่ใช่ทั้งนั้น กุวิเศษก๊วยอดคนเลย ทำไมใครไม่ฟังกู

ไม่โทษตัวเองเลยละ นั้นแหละ อีโก้มันแหละ มันเป็นสมาธิไม่ได้ ยิ่งใหญ่มันแหละ ตายอยู่นั้นนะ

บวชเป็นพระเหมือนกัน กูก็บวชพระนะ ทำไมคนไม่เห็นกูเป็นพระเลยวะ ทำไมมองเห็นคนอื่นเป็นพระ

เวลาเราศึกษาในพระไตรปิฎกมันเศร้า เวลาในพระไตรปิฎกนี้ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวชไป ราชกุมารออกบวชทั้งสิ้น พระอานนท์ พระนันทะ เทวทัต เหมือนกันออกบวชหมด เวลานางวิสาขาไปเฝ้าไป มีน้ำปานะไปฝากองค์ไหน ฝากองค์นี้ ถวายองค์นั้น ถวายองค์นี้ แล้วเทวทัตละ

นี่มันคิดในใจนี้โทษเขาอีกแล้ว

นางวิชาษาเป็นมหาอุบาสิกา อนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นมหาอุบาสก เขาสร้างของเขามา เขา
ปรรณนาของเขามา แล้วเขาทำมา เขามีสติมีปัญญาของเขา เขาก็ถวายพระของเขา

ไอ้ตัวเองคิดไปเองไง ทำไมถวายแต่องค์นั้น ทำไมถวายแต่องค์นี้ ทำไมไม่ถวายเราเลย ข้าม
เราไป ข้ามเรามา อย่างนั้น เอาที่เดียวละ เราต้องแสดงตัวตน จะเอาใครดี ไปเอาชาติศัตรูไ้

มันเป็นเวรเป็นกรรมไปทั้งหมดทั้งสิ้น เวลาตัวเอง

แล้วทำไมพระอานนที่ไม่คิดอย่างนั้นละ ทำไมพระนันทะไม่คิดอย่างนั้นละ นั้นพระอรหันต์
ทั้งนั้นนะ เราตัวเองก็มาบวชเหมือนกัน ทำไมคิดอย่างนั้นละ

เวลาคิดอย่างไ้ ประชาธิปไตย เป็นเจ้าชายเหมือนกัน บวชพระเหมือนกัน ทำไมไม่เห็นหัว
เราเลย

เขาก็เห็นทั้งนั้นแหละ เขาก็ถวายทั้งนั้นแหละ แต่ไอ้กิเลสในใจของตนมันจะรวบไว้กินคน
เดียวไ้ มันต้องผ่านฉันๆ

ทำไมต้องผ่าน ก็ถวายแก้วหนึ่งก็แก้วหนึ่งแล้ว คนอื่นก็แก้วหนึ่งเหมือนกัน ทำไมต้องมารว
ยอด คิดไปทั้งนั้นนะ นี่โทษกลอง ไม่ได้โทษตัวเองเลย

สุดท้ายแล้ว เวลากิเลสมันกลับมากระทำตัวเอง แบ่งแยกสงฆ์ ทำให้องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าห่อพระโลหิต นี่มันเป็นอนันตริยกรรมๆ ร้อยแปดพันเก้า เกิดจากอะไรละ ก็ไปโทษ
เขาไ้ ปกป้องกิเลสไ้ กิเลสมันยิ่งใหญ่ไ้ มันก็สร้างอำนาจ มันย่ำเข้าไปในหัวใจของตนไ้ นี่ถ้ามัน
เป็นจริง

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เราสร้างเหตุสร้างผลของเรา ในการประพฤติปฏิบัติไ้ สิ่งที่น่ากลัว
ที่สุดคือกิเลสในใจของคนๆ แล้วกิเลสในหัวใจของเรา เราก็ตั้งใจมาบวชเป็นพระแล้ว เราก็อยากจะ
เป็นนักรบ รอบกับกิเลส นี่เผชิญหน้าตามความเป็นจริงเลย นี่นักรบ

นักรบ เรามีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาเป็นเครื่องอยู่ของใจๆ เครื่องอยู่ของใจเพราะมันดันมันรนมันพลิกมันแพลง มันปลิ้นมันปล้อน มันกระที่บอยู่นั้นแหละ

อยู่กับข้อวัตร

เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นสร้างธรรมทายาท เวลาประชุมสงฆ์ๆ เพราะอะไร เพราะว่ามันหย่าเปไปหมดแล้วไง ประชุมสงฆ์ กองทัพธรรม สร้างธรรมทายาทขึ้นมา สร้างบุคลากรขึ้นมาไง มีข้อวัตรปฏิบัติให้ทำให้เหมือนกัน ให้ทำได้เท่ากัน ให้ทำได้อยู่ด้วยกัน ให้สมานสามัคคีกัน ให้กระทำขึ้นมาให้เป็นสังฆะ เป็นสงฆ์ เป็นองค์กร นี่เป็นกองทัพของกองทัพธรรม แต่เวลาเป็นมรรคเป็นผล มันเป็นมรรคเป็นผลในหัวใจของตน

ถ้าเป็นมรรคเป็นผลในหัวใจของตนนะ เวลาเป็นธรรมขึ้นมา อารุโสะๆ อารุโสะด้วยพรรษา จะอารุโสะๆ เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ ใครได้มีคุณธรรม เขาเคารพเขาบูชา เขาบูชาคุณธรรม วิหารธรรมในหัวใจดวงนั้นต่างหาก ถ้าหัวใจดวงนั้นมันสำรอก มันคายออก มันไว้วางใจได้

หลวงปู่มั่น เวลาอบรมบ่มเพาะขึ้นมาเนะ พอขาดกระแส เออ! วางใจได้ วางใจได้ มันปิดอบายภูมิ วางใจได้ มันไม่ไปทางต่ำ แล้วมันจะขึ้นทางสูงไปเท่านั้น

ไฉน่บวรลัทธิธรรมๆ ยังหย่าเป บวรลัทธิธรรมได้อย่างไระ ยังไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน ไม่มีอะไรเป็นต้นเป็นปลาย บวรลัทธิธรรมอะไรของมึง

บวรลัทธิธรรมมันก็มีศีล นี่ไง สัตว์พตปราคาส นี่ไง ไม่ลูปไม่คลำ ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังนะ

เวลาเราอยู่ในหมู่คณะ เวลาถ้าผิดจากศีลธรรม เขาเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ในกิริยาเลยละ ถ้ามันเป็นจริง เป็นจริงมันมีเหตุมีผล แล้วเวลามีเหตุมีผลแล้วมันเข้ากัน มันเป็นอันเดียวกัน มันมองตามันก็รู้ใจแล้ว ถ้ามันเป็นจริง

ถ้ามันไม่เป็นจริง เราไม่โทษใครทั้งสี่ กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เราทำของเรา ถ้าทำของเรามานะ มีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน เราก็พยายามฝึกหัดปฏิบัติทำเป็นจริงขึ้นมาให้ได้ คำว่า “ทำเป็นจริงขึ้นมาให้ได้” ตั้งสติ บริกรรมของเราไว้

เวลาเราทำของเรา ทำความสงบของใจให้ได้ก่อนๆ ถ้าทำความสงบใจ ใจมันมีกำลัง จิตมันมีกำลัง มันจับมันต้องสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน

เวลาคนที่ฝึกหัดใช้ปัญญานะ ถ้าสมาธิถ้ามันมีกำลังของมันนะ มันใช้ปัญญาไปนะ โอ้โฮ! มันพ้น โอ้โฮ! เวลาธรรมมันคมกล้า มันพ้นนะ กิเลสนี้ถอยกรูดๆ มันวิ่งหนีหมดละ

อาจารย์สิงห์ทองเงิ กิเลสมันวิ่งเข้าป่าหมดเลย กิเลสของเราหายหมดเลย ไม่รู้มันไปไหนหมด เวลาท่านพูด อาจารย์สิงห์ทองนะ

ของเรามันมีอะไรบ้างวะ มึงคิดเองเออเองคนเดียววะ

ไฉนมันก็แค่เห็นนิมิตนั่นแหละ ถ้ามันเป็นการประพฤติปฏิบัติโดยสูงสุดก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ก็เรารู้เราเห็น ก็เราพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม

การพิจารณานี้คือการพิจารณาโดยอารมณ์ การพิจารณานี้ การพิจารณาโดยสามัญสำนึก โดยพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ การฝึกหัดปฏิบัติมันก็เริ่มต้นจากตรงนี้แหละ เริ่มต้นจากสถานะของความเป็นมนุษย์ สถานะของจิตที่มีกิเลสเต็มหัวใจนั่นแหละ แล้วก็ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา มันก็จะเริ่มต้นจากตรงนี้ ถ้าเริ่มจากตรงนี้ เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา นั่นแหละคือปัญญาอบรมสมาธิ อบรมสมาธิคือว่าปัญญาพิจารณาให้มันหยุดคิด เวลามันหยุดคิดขึ้นมาก็ โอ้โฮ! มหัศจรรย์มาก มหัศจรรย์มาก

แล้วที่มันมหัศจรรย์มากกว่านี้ละ แล้วที่มันมหัศจรรย์มากกว่านี้เพราะเอ็งไม่เคยเห็นเงิ เอ็งถึงพูดได้แค่นี้เงิ พิจารณากาย พิจารณาเวทนา

พิจารณา จะบอกว่ามันไม่จริง มันไม่จริงทำไมคนที่ปฏิบัติมันรู้มันเห็นอย่างนั้นละ

ใช่ มันจริง มันจริงเพราะอะไร เพราะเวลาคนที่มีการศึกษานะ เขาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๓ ประโยค ๔ ประโยค ๕ ประโยคนั้นนะ เขาก็พิจารณาธรรมะนั้น

แหละ แล้วเขาศึกษาในทางทฤษฎี ในทางวิชาการ เขาเข้าใจดีกว่าแล้วเขาพูดได้ชัดเจนด้วย แต่เขาพูดโดยสัญญา เขาพูดโดยการทรงจำธรรมเนียม

นี่พระปฏิบัติ พระปฏิบัติในฝ่ายปฏิบัติ เวลาเราพิจารณา เห็นไหม เราปฏิบัติไง ก็พิจารณา กาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เราพิจารณาแล้ว พิจารณากายๆ

พิจณากายมันพิจารณาโดยอะไรละ

พิจารณาโดยอารมณ์ พิจารณาโดยความคิด โดยสามัญสำนึกของมนุษย์ เพราะเราเป็นฝ่ายปฏิบัติ เพราะฝ่ายปฏิบัติก็เริ่มปฏิบัติมา สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน

ที่นี้สมถกรรมฐาน พุทโธๆ มันก็เป็นพุทโธ นี่ก็พุทธานุสติ ถ้าเป็นกำหนดลมหายใจก็เป็นอาภาณสติ ถ้าเราใช้ปัญญาของเรา มันก็เป็นปัญญาบรมสมาธิ แล้วมันมีอาการอย่างไรละ

มันก็รู้มันก็เข้าใจของมันไง โอ้โฮ! มหัศจรรย์ๆ นี่พิจณากาย พิจารณาจิต พิจารณาเวทนา พิจารณาธรรม เวลาพิจารณาของมันไป แล้วพิจารณาแล้วก็โทษแล้ว ก็ทำจบแล้ว ก็ทำเหมือนแล้ว

ฉันซำวก็ฉันทุกวันนี้ละ พิธีกรรม ภาตกิจ เติณจกรรม นั่งสมาธิภาวนา เอ็งก็ทำแค่เป็นพิธีใช้ไหม จิตเอ็งไม่สงบบ้างเลยหรือ แล้วจิตสงบแล้วอาการมันแตกต่าง ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ

วันนี้สมาธิเข้าไม่ได้เลย จะเป็นจะตายเลย เวลาจิตมันเสื่อม เสื่อมอยู่อย่างนั้นละ แล้วเสื่อมแล้วทอดอด้วย ทดทอดด้วย แล้วไปหมดเลย แล้วจะเอาฟื้นฟูขึ้นมาได้อย่างไร

เวลามันฟื้นฟูขึ้นมาละ โอ้โฮ! บรรลุธรรมอีกแล้ว

เวอร์กรรมเฮ้ย

ฟื้นฟูขึ้นมาที่ฟื้นฟูขึ้นมา กำลัง คำว่า “กำลัง” ทำไมคราวนี้ปัญญามันเป็นอย่างนี้ ทำไมคราวนี้มันไปไม่ได้ ทำไมคราวนี้มันไปไม่ได้ ไม่ได้พิจารณาเลย ก็มรรค ๘ ไง นี่มีสมาธิ งานชอบ งานผิดพลาด งานไม่สมบูรณ์แบบ งานพลั้งเผลอ งานจับต้นชนปลายไม่ถูก

งานอะไร

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนา แล้วถ้ามันเสื่อม เสื่อมลงมานี้ หมดนะ แล้วเวลามันถอยออกมาเป็นปุถุชน จบเลยนะ เป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึกนึกคิดเลย นั่น สัญญาทั้งนั้นนะ แล้วพุดนะ ชัดกัน ชัดแย้งกันเองในตัวมันเอง

แต่ถ้าเป็นจริงๆ นะ เพราะมันสมบุรณ์แบบของมันไง ศีล สมาธิ ปัญญาไง เวลามันขึ้นต้น ขึ้นมามันชัดเจนของมันไง แล้วถ้ามันผิดพลาด อ้อๆๆ เลย อ้อ! มันขาดตรงนี้ อ้อๆ มันขาดตรงนี้ อ้อ! ตรงนี้มันขาดไป ไม่ได้เอามาผสมกันไง เอ้ย! ลืมตรงนั้นไง

โทษใคร

โทษความสะเพร่า โทษความไม่เอาไหน

เวลามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านสิ้นกิเลสไป ให้อุพกิเลสแล้ว กราบแล้ว กราบแล้วกราบแล้วมันซึ่งใจ รู้ได้อย่างไร รู้ได้อย่างไร

รู้ได้อย่างไรเพราะมันลึกกลับซับซ้อนขนาดนั้น แต่กว่าเราจะรู้ได้อย่างหายบ อย่างกลาง อย่างละเอียด กายนี้มีหลายชั้นนัก กายนอก กายใน กายในกายใน

หลวงปู่ดูลย์ใจ จิตนอก

คำว่า “จิตนอก” กับ “นอกจิต” มันคนละเรื่องกัน

จิตนอก จิตมันมันคง มันถึงเห็นจิตนอก

ไอนอกจิตนั้นนะ นอกจิตคือไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่มีสัพเพเหระ ไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน นอกจิตไปเลย

แต่ถ้าหยุดคิด จิตนอก นี่ละชั้นอย่างหายบ

จิตใน แล้วจิตถอด

จิตมันถอดเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามาเลย ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างหายาบ ชั้นอย่างละเอียด พิจารณากายนอก พิจารณากายในกาย กายนอก กายใน กายในกาย มันพิจารณาเป็นชั้นๆ ขึ้นไปเลยนะ

ถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติเป็นนะ ไม่มีขัดไม่มีแย้งกันเลย แล้วพูดถูกด้วย

แต่ถ้ามันไม่ได้ปฏิบัตินะ พูดผิดหมด ผิดโดยกิเลส

แต่ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง มันเป็นข้อเท็จจริง มันอยู่ที่วาสนา วาสนาของคน รำไม่ดี

เราเป็นพระปฏิบัติ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราบวชเป็นพระ แล้วเราเป็นพระปฏิบัติด้วย เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นมาให้มันเป็นข้อเท็จจริง คำว่า “ปฏิบัติเป็นข้อเท็จจริง” มันเป็นเพราะว่าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

เราปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ถ้าปฏิบัติธรรมสะเพร่า ปฏิบัติธรรมไม่รอบคอบ นี่ไง ปฏิบัติธรรมด้วยความดันความเดา มันก็ได้ธรรมะดันเดา ธรรมะสับปลับ ธรรมะปฏิรูป คือคิดเอง ประดิษฐ์เอง ธรรมะปฏิรูปคือเราปฏิรูป เราประดิษฐ์เอง เราคิดเอง เราทำเอง โดยกิเลสมันเป็นผู้บงการ นี่เขาเรียกว่าธรรมะปฏิรูป

แต่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม สมควรแก่ธรรมคือสังฆธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาวกสาวกะผู้ได้ยินได้ฟังแล้วฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริงในสังฆธรรมอันนั้น เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

นั่นนะปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมตามสังฆธรรม แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังพยากรณ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังอุทาน ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงไง นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังอุทาน แล้วคนที่มันรู้จริงมันจะจริงขนาดไหน

ไอ้ของเราเนาะ คิดเองเออเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง ทำเองทั้งหมดเลย ของกู ของกูถูกต้องชอบ
ธรรม ของคนอื่นไม่ใช่

มันก็อยู่ที่วาสนา ตัวเองรำ แล้วถ้ารำถูกต้องชอบธรรม ปีกลองมันก็เป็นแค่ให้จังหวะ ปีกลอง
มันเป็นสมบัติภายนอก บุคคลคนนั้นต่างหาก ไม่โทษกลอง ไม่โทษสังฆธรรม ไม่โทษมรรคโทษผล
โทษความเพียรของเราอ่อนด้อย โทษเราเองไม่รอบคอบ โทษเพราะเราเองทำเองโดยสะเพร่า เราทำ
ใช้ไม่ได้

แล้วถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เห็นไหม กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้า
มันสังจะความจริง มันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหน

เวลาครูบาอาจารย์ที่เทศนาว่าการใด ถ้าเราระลึกถึงชีวิตของเราอยู่ในห้อง ๙ เดือน เราคิดถึง
ความต้องการอยู่ในห้อง ๙ เดือน มันทุกข์มันยากขนาดไหน แต่มันก็ไม่ทุกข์ไม่ยากเพราะเป็น
ธรรมชาติ

แต่เรามาคิดโดยสติ โดยปัญญาของคน ขดอยู่ในห้อง ไฉนนิ่งอะไรก็ได้ จะทำอะไรก็ได้
ทุกข์ยาก ต้องเป็นอิสระ ต้องมีสิทธิเสรีภาพ

เวลาเฝ้าอยู่ในห้อง เฝ้าไม่อุทธรณ์ห่าอะไรเลย เวลาอยู่ในห้อง ๙ เดือน กูไม่เห็นเฝ้าบ่นห่า
อะไรเลย คลอดออกมายังเกิดมาได้

นี่ทำอะไรก็ได้ ลำบากลำบาก มันทุกข์มันยาก

เวลาครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ เขาแสวงหาครูบาอาจารย์ บอกมา ให้ทำอย่างไร แล้วทำ
แล้วมันผิดพลาด แก้ไขอย่างไร แก้ไขตรงไหน แก้ไขมา

ที่มันแก้ไขไม่ได้เพราะอะไร แก้ไขไม่ได้เพราะเราไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลย

เริ่มต้นตรงไหนล่ะ เฝ้าจะเริ่มต้นอย่างไรล่ะ

ถ้าเริ่มต้น เห็นใหม่ เราเริ่มต้นเป็นพระปฏิบัติ ข้อวัตรนี้เริ่มต้น ถ้าข้อวัตรปฏิบัติเริ่มต้นนะ มัน
รื่นเริง มันอาจหาญ เพราะอะไร เพราะเคลื่อนไหวเพื่อหยุดนิ่ง

การฝึกหัดการทำข้อวัตร เหนือไหล่ไคล้อยลง เสร็จแล้วก็เข้าทางจงกรมสิ เดี๋ยวไปนั่งภาวนา เดิน
จงกรมทั้งวันทั้งคืน ร่างกายแข็งแรงไม่ขยับขยายเลย สมาธิจะไม่เป็นอีกต่างหาก

ทำมาจนเต็มที่แล้วนะ ถึงเวลาทำข้อวัตร ออกเคลื่อนไหวให้ร่างกายมันมีการเคลื่อนไหว มัน
มีการผ่อนคลายของมัน แล้วเวลาการกระทำ โอ้โฮ! สติปัญญามันอยู่กับข้อวัตร มันเคารพ
พระพุทธเจ้าไง มันเคารพ มันบูชา ทำด้วยความรื่นเริง ทำด้วยความอาจหาญ เสร็จแล้วเข้าสู่ทาง
จงกรม ไปพิจารณาทบทวนในทางจงกรม เข้าไปสู่ทำสมาธิ นี่เครื่องอยู่ของใจใจ ในการฝึกหัดไปมัน
จะโทษใคร

เราชื่นชมหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเอาตัวท่านรอดแล้ว ท่านยังวางหนทางไว้ให้กับอนุชน
รุ่นหลัง ให้กับพระภิกษุที่มีอำนาจวาสนาได้ชวนชวน ได้ประพฤติปฏิบัติ ได้ฝึกหัดให้ตนของตนได้
ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

แล้วถ้าใจมันสมควรแก่ธรรมนะ มันเป็นศีล มันเป็นสมาธิ มันเป็นปัญญา มันกตัญญูนะ มัน
เห็นคุณ มันเห็นถึงบุญถึงคุณ

เพราะพระอรหันต์พ้นจากทุกข์แล้ว มันมีอะไรในหัวใจนั้นอีก ท่านยังพยายามทำตนให้เป็น
แบบอย่าง

หลวงตาท่านพูดประจำ หลวงปู่มั่นเป็นพระอะไร เป็นพระอรหันต์ เกือบเล็กเก็บน้อย อาบัติ
เล็กอาบิตี้อยู่ไม่มี ทำไว้ทำไม ทำไว้ให้เป็นแบบอย่าง

นี่เวลาพูดไง โอ้พวกตาต้า โอ้ตาต้าๆ นะ โอ้ใครจะไปหาใครก็ต้องอาจารย์กู ถ้าไม่เก่งกว่ากู กู
ไม่ฟัง

ท่านเสียสละใจ

ถ้าท่านไม่ต้องเสียสละเลย หลวงปู่เจี๊ยะ เห็นไหม ท่านไม่สนเลย ครูบาอาจารย์ อ้าว! ก็เรื่องของเอ็ง ไม่เกี่ยว

แต่หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ท่านทำเป็นแบบอย่าง

พระกัสสปะไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “กัสสปะเอ๋ย เธอก็เป็นพระอรหันต์เหมือนเรา เธอก็อายุ ๘๐ เท่าเรา ทำไมเธอต้องถือฤตุงควัตร”

ก็องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกเองไงว่า เราเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน อายุเท่ากัน แต่ที่ข้าพเจ้าทำไว้ ทำไว้ให้เป็นคติ เป็นแบบอย่างไว้กับอนุชนรุ่นหลัง มันได้มีคติ มีแบบอย่าง

นี่คือการเสียสละไง พระกัสสปะถึงเป็นเอตทัคคะในฤตุงควัตรไง นี่ต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติไง มันถึงมีแบบอย่างปฏิบัติมานี้ไง

มาถึงพุทธกาล ไม่มีใครเอาแล้ว โทษกลอง

“ศาสนาเรียวแหลม ไม่มีหอรกพระอรหันต์ มรรคผลนิพพานไม่มี”

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นทำให้ดูไง แล้ววางข้อวัตรปฏิบัติไว้ด้วย แล้วถ้าเอ็งมองข้าม เหยียดหยาม เหยียดหยาม ดูด้วยความรังเกียจ

ไหนเอ็งว่าพระกรรมฐานไง

นี่ละหนทางนะเว้ย นี่ละต้นเหตุที่ทำให้จิตใจสงบ จิตใจจะจับ สิ่งที่ดีงาม เอ็งมองเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่า

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เครื่องอยู่ของใจ สิ่งที่มีคุณค่าไง ไม่โทษกลอง รำตัวเองให้ดี ผูกมัดปฏิบัติให้ดีงาม แล้วผลของการปฏิบัติ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เอวัง